

Solna Kommun
skolnamnden@solna.se

2023-10-09

1 (9)

Dnr SI 2022:6164

Uppföljningsbeslut

efter kvalitetsgranskning av grundskolors arbete
för en inkluderande utbildning vid Råsunda skola i
Solna kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av grundskolors arbete för en inkluderande utbildning på Råsunda skola. Granskningen genomfördes under vårterminen år 2023.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen fyra utvecklingsområden som angetts i beslut den 17 mars 2023, dnr SI 2022:6164.

Skolinspektionen har begärt att huvudmannen för Råsunda skola senast den 18 september 2023 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. Solna kommun har inkommit med en sådan redovisning den 14 september 2023.

Beslut efter uppföljning:

Skolinspektionen bedömer vidtagna åtgärder på följande sätt:

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

- Rektor behöver se till att förbättra systematiken i arbetet med att identifiera och undanröja hinder för en tillgänglig utbildning med fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

- Rektor behöver, utifrån en behovsanalys, se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

- Lärarna behöver se till att undervisningen blir tydlig och överblickbar för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. I detta arbete behöver lärarna ges möjlighet till samverkan med specialpedagogisk personal.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

- Lärarna behöver, i samverkan med rektor och elevhälsa, utveckla arbetet med att se till att undervisningens genomförande sker i en fysiskt tillgänglig lärmiljö med fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Huvudmannen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten.

Skolinspektionen avslutar därmed granskningen.

Bakgrund

Rektor skapar förutsättningar för att hinder i lärmiljön som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter ska identifieras och undanröjas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Rektor behöver se till att förbättra systematiken i arbetet med att identifiera och undanröja hinder för en tillgänglig utbildning med fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Av huvudmannens redovisning framgår bland annat att för att elevernas alla undervisande lärare ska få veta vilka behov elever har när de byter skola, stadie eller klass samt vid lärarbyten har dokument med ansvarsfördelning tagits fram och implementerats. Frågor som finns i dokumentationen används i dialog med överlämnande skola, elev och vårdnadshavare och går igenom på arbetslagsmöte. Biträdande rektor följer upp processen. Vidare har tydligare rutiner tagits fram och förankrats kring bland annat arbete med särskilt stöd. Undervisningstiden har sänkts för lärare i teoretiska ämnen i syfte att förbättra lärarnas förutsättningar, exempelvis för att kunna planera genomtänkta lektionsstarter. Lärare kan nu även få handledning av specialpedagogisk personal. Specialpedagogen har fokuserat på att kartlägga undervisning och handleda personal. Dessutom har den fysiska tillgängligheten i lärmiljön setts över så att förflyttningar i lärmiljön kan minska. Ytterligare ett uppehållsrum har skapats för elever som behöver en lugnare miljö under raster. Den utveckling som har skett utifrån insatserna är bland annat att lärarna uppger att de har en bättre inblick i sina nya elevgruppers behov och att rutinerna kring exempelvis arbetet med särskilt stöd är enklare att följa. Även implementeringen av insatserna har lett till en ökad samsyn och ett större engagemang hos personalen.

- Rektor behöver, utifrån en behovsanalys, se till att all personal ges kunskap om neuropsykiatriska svårigheter och de pedagogiska konsekvenser dessa kan få i lärmiljön.

Av huvudmannens redovisning framgår bland annat att en enkät är gjord med personalen där de fått uppge vilka utmaningar som finns kopplat till neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Resultatet visade att behoven hos personalen är varierande och beslut om kompetensutvecklingsinsatser har fattats kopplat till resultatet. Tid för kompetensutvecklingsinsatserna finns avsatt löpande i kalendariet och sker i form av kollegialt lärande utifrån identifierade behov och SPSM:s utbildningsmaterial och leds av elevhälsoteamet. Alla lärare har även erbjudits handledning av skolpsykolog och detta erbjudande aktualiseras och tydliggörs på nytt. Vidare pågår en utbildning som anordnas av en extern utbildningsanordnare (Ifous) som skolledning och elevhälsopersonal deltar i. Även annan personal, såsom lärare, mentorer och resurspedagoger kommer att få utbildning i en större utbildningsinsats som startar under innevarande termin och som anordnas som en del i ett forskningsprojekt tillsammans med Uppsala universitet. Innehållet i utbildningen kommer att få stora effekter på kvaliteten i undervisningen, särskilt för den aktuella elevgruppen.

Undervisningen präglas av tillgänglighet, så att de konsekvenser som förknippas med neuropsykiatriska svårigheter motverkas.

Bedömningen var att ett utvecklingsområde behövde inledas inom följande:

- Lärarna behöver se till att undervisningen blir tydlig och överblickbar för elever som kan ha neuropsykiatriska svårigheter. I detta arbete behöver lärarna ges möjlighet till samverkan med specialpedagogisk personal.

Av huvudmannens redovisning framgår bland annat att skolan har anslutit sig till ett längre forskningsprojekt med Uppsala universitet. Detta projekt innefattar exempelvis hur man kan skapa en god lärmiljö i klassrummet, tydliggörande pedagogik, rutiner vid lektioners start och avslut samt hur lektioner kan struktureras. Vidare ingår att förtydliga regler och förväntningar, skapa goda relationer till eleverna och förebygga och hantera oroliga beteenden. Det finns inom projektet även fokus på lärmiljön i klassrummet, såsom bänklacering, gruppindelning, information och utsmyckning, ljud och ljus. Den specialpedagog som har varit tjänstledig har återgått i tjänst och har fokuserat på att kartlägga undervisning utifrån ett NPF-perspektiv och ge förslag till lärarna på hur en mer tillgänglig undervisning kan skapas bland annat genom att tydliggöra strukturen i undervisningen och förstärka ledarskapet i klassrummet. Specialpedagogen har även fått riktade handledningsuppdrag. Skolenhetens samlade specialpedagogiska resurs har omfördelats vilket har inneburit att resursen till högstadiet har förstärkts. Detta innebär att tillgång nu finns till specialpedagog samt två speciallärare på deltid. Den handledning av specialpedagog som har genomförts har gett flera positiva

effekter både på individ- som gruppnivå och har lett till givande diskussioner i arbetslagen med fokus på hur man kan tillgängliggöra undervisningen. Specialpedagogens kartläggning blev även ett viktigt underlag för skolledning kring tjänstefördelning och beslut om resurser.

- Lärarna behöver, i samverkan med rektor och elevhälsa, utveckla arbetet med att se till att undervisningens genomförande sker i en fysiskt tillgänglig lärmiljö med fokus på neuropsykiatriska svårigheter.

Av huvudmannens redovisning framgår bland annat att respektive årskurs har schema-lagts i klassrum nära varandra i syfte att minimera förflyttningar och miljöombyten för eleverna. Detta innebär att klasserna har all sin undervisning i de teoretiska ämnena i ett begränsat antal klassrum där fasta placeringar tagits fram efter elevernas behov av placering i respektive ämne. Vidare har tydligare skyltning med färgkodning för exempelvis olika våningsplan satts upp och bildstöd för de olika salarna har tagits fram och kompletterats i korridorer i syfte att göra det lättare för elever att hitta. Varje arbetslag har sett över möblering i sina klassrum utifrån elevernas behov. Utöver det uppehållsrum som finns där mentorer organiserar rastaktiviteter har ett "tyst uppehållsrum" skapats i anslutning till biblioteket. Regelbundna kontroller av luft och temperatur görs av fastighetsägaren vilka saknar anmärkning. Den utveckling som hittills har noterats efter insatserna är att eleverna är mindre rörliga i byggnaden och det råder en lugnare stämning med en tätare närvaro av vuxna bland eleverna. De effekter som förväntas på längre sikt är att när antal förflyttningar blir färre och det blir lättare att hitta i lokalerna kan stressen och antalet konflikter mellan eleverna minska. Eftersom de även följer upp de fasta placeringarna i klassrummen i högre utsträckning kommer elevernas trygghet och studiero öka. Det finns även större möjlighet att låta material, såsom läromedel och dator, förvaras i klassrummet eller på samma våningsplan. Ytterligare åtgärder som planeras är ett arbete som pågår för att få tillgång till ett halvt våningsplan till för högstadiet. Vidare finns planer för att framgent kunna ha hemklassrum och även dialog med lärarna kring bland annat lektionslängd och hur vinster kan uppnås genom att eleverna inte har lika många olika ämnen under en skoldag.

På Skolinspektionens vägnar

2023-10-09

2023-10-09

X Lena Knutsson

Lena Knutsson
Beslutsfattare
Signerat av: Lena Knutsson

X Kristina Svensson

Kristina Svensson
Föredragande
Signerat av: Kristina Svensson

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: [Skolinspektionens hemsida: Skolinspektionens hemsida: Skolinspektionen.se](https://www.skolinspektionen.se/arbete-för-en-inkluderande-utbildning-fokus-på-tillgänglighet-i-lär miljön-kopplat-till-neuropsykiatriska-svårigheter)

Bilaga 2: Författningsstöd

Utbildningen inom skolväsendet syftar enligt **skollagen** (2010:800) till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen (1 kap. 4 § skollagen).

Enligt **förarbetena** bör Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet (prop. 2009/10:165 s 221). Sådana förpliktelser finns bl.a. i **Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter** (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har även ratificerat **Förenta Nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning** (SÖ 2008:26). Enligt konventionen ska konventionsstaterna säkerställa bl.a. att personer med funktionsnedsättning, på lika villkor som andra, får tillgång till en inkluderande och kostnadsfri grundutbildning av kvalitet. Skälig anpassning ska erbjudas utifrån personliga behov och personer med funktionsnedsättning ska ges nödvändigt stöd inom det allmänna utbildningssystemet. Ändamålsenliga individanpassade stödåtgärder ska erbjudas i miljöer som erbjuder största möjliga kunskapsrelaterade och sociala utveckling som är förenlig med målet fullständig inkludering (artikel 24). I **den allmänna kommentaren** till artikel 24 anges bl.a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande (Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10).

Bestämmelser som har till ändamål att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett bland annat funktionsnedsättning finns i **diskrimineringslagen** (1 kap. 8 § andra stycket skollagen). Med diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567) avses, utöver bl.a. direkt och indirekt diskriminering, även bristande tillgänglighet – det vill säga att en person med en funktionsnedsättning missgynnas genom att skäliga åtgärder för tillgänglighet inte har vidtagits för att den personen ska komma i en jämförbar situation med personer utan funktionsnedsättning (1 kap. 4 § diskrimineringslagen). Den som

bedriver utbildning ska också bedriva ett förebyggande och främjande arbete och verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett exempelvis kön eller funktionsnedsättning (3 kap. 1-3 och 16-17 §§ diskrimineringslagen).

Tillgänglighet i lärmiljö och undervisning

Utbildningen i grundskolan syftar till att ge eleverna kunskaper och värden och utveckla elevernas förmåga att tillägna sig dessa. Utbildningen ska utformas så att den bidrar till personlig utveckling samt förbereder eleverna för aktiva livsval och ligger till grund för fortsatt utbildning. Utbildningen ska vidare främja allsidiga kontakter och social gemenskap och ge en god grund för ett aktivt deltagande i samhällslivet (10 kap. 2 § skollagen). I bestämmelsens **förorbeten** konstateras bl.a. att elever är olika och har olika behov men alla har rätt till en likvärdig grundskoleutbildning. Skolgången ska därför anpassas efter varje elevs förutsättningar och behov. Anpassningen får dock inte göras på ett sådant sätt att den kan leda till att elevernas möjligheter att knyta allsidiga kontakter inskränks. Inte heller får elevernas grundläggande rätt att tillhöra en fast grupp, en social gemenskap, inskränkas annat än om mycket starka skäl motiverar detta (prop. 2009/10:165 s 367).

Enligt **skollagen** ska rektorn leda och samordna det pedagogiska arbetet vid skolenheten, verka för att utbildningen utvecklas och ansvara för att fördela resurser efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 9-10 §§ skollagen). Rektorn ansvarar också för att ett kvalitetsarbete bedrivs vid skolenheten samt att detta genomförs under medverkan av personal och elever (4 kap. 4 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv, att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen samt att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Av **skollagen** följer att de elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som gäller ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser (3 kap. 2 § skollagen). Med funktionsnedsättning avses, enligt **förorbeten**, inte bara fysiska funktionshinder som syn- och hörselnedsättningar, utan också exempelvis nedsättningar inom ramen för autismspektrat, ADHD och dyslexi. Den som har en funktionsnedsättning som medför svårigheter att nå kunskapskraven ska inte bara ges tillräckligt stöd för att nå den lägsta godtagbara kunskapsnivån (prop. 2013/14:148 s. 55).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 5 och 7-10 §§ skollagen). Enligt **skolförordningen** ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (5 kap. 2 § skolförordningen).

I **läroplanen** förtydligas att en likvärdig utbildning inte innebär att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov och skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla (Lgr 22, 1 En likvärdig utbildning). Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd samt samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska bl.a. ta hänsyn till varje enskild individs behov och förutsättningar samt handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Enligt **skollagen** ska det finnas elevhälsa, som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser och som främst verkar förebyggande och hälsofrämjande samt stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål (2 kap. 25 § skollagen). Enligt **läroplanen** har rektorn ett särskilt ansvar bl.a. för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (Lgr 22 2.8 Rektors ansvar).

Enligt **skollagen** ska det för utbildningen finnas de lokaler och den utrustning som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas (2 kap. 35 § skollagen). Alla elever ska vidare tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (5 kap. 3 § skollagen).